

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Datum 24 november 2025
Betreft Beantwoording Kamervragen over de getekende Joint Letter of Intent met
Tata Steel

Geachte Voorzitter,

Hierbij zenden wij u de antwoorden op de vragen van de leden Kostić (PvdD) en
Koekkoek (Volt) over de getekende Joint Letter of Intent met Tata Steel (2025Z18539).

Sophie Hermans
Minister van Klimaat en Groene Groei

Thierry Aartsen
Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

2025Z18539

1

In hoeverre is de Nederlandse overheid nu al juridisch aansprakelijk voor het naleven van de Joint Letter of Intent (JLoI)? Waarom zijn er dan ontbindende voorwaarden afgesproken als de overheid niet juridisch aansprakelijk/gebonden is?

Antwoord

Allereerst geven wij, vanwege de complexiteit van het project, een korte algemene toelichting op het proces om uiteindelijk tot een maatwerkafpraak te komen met Tata Steel. Deze toelichting geeft context bij een aantal van de gestelde vragen. De algemene maatwerkaanpak heeft als doel om bovenwettelijke CO₂-reductie en milieuwinsten en verbeteringen in de leefomgeving te realiseren. Deze algemene doelen gelden voor alle bedrijven die voor maatwerksteun in aanmerking komen. Voor de beoogde maatwerkafpraak met Tata Steel is specifiek in het onderhandelingsmandaat¹ opgenomen dat de afspraak, naast de beoogde CO₂-reductie, moet leiden tot versnelde reductie van de overlast voor omwonenden en de leefomgeving.

Een maatwerkafpraak met Tata Steel is juist van belang om deze CO₂-reductie en de versnelde reductie van de overlast voor omwonenden en de leefomgeving te realiseren. Uit de analyse van Wijers/Blom volgt dat de overheid zonder een maatwerkafpraak met TSN op korte termijn geen bovenwettelijke maatregelen voor overlast- en emissiereductie kan afdwingen.

De maatwerkaanpak kent drie stappen. Na een eerste verkenning wordt er, bij voldoende potentieel, een ambitiedocument opgesteld (Expression of Principles, EoP) dat vervolgens wordt uitgewerkt in een intentieovereenkomst (Joint Letter of Intent, JLoI). In de JLoI worden de doelen uit de EoP geconcretiseerd en verder uitgewerkt. In de JLoI worden afspraken gemaakt hoe te komen tot een bindende maatwerkafpraak. Dit worden ook wel “inspanningsverplichtingen” genoemd. Vervolgens wordt de JLoI uitgewerkt in bindende maatwerkafspraken met resultaatsverplichtingen.

Door de JLoI kunnen partijen aan de inspanningsverplichtingen worden gehouden, maar kunnen de resultaten nog niet afgedwongen worden. Partijen moeten zich inspannen om de doelen uit de JLoI mogelijk te maken. In een volgende stap, bij de maatwerkafpraak, worden die afspraken uit de JLoI omgezet in resultaatsverplichtingen waarmee ook resultaten kunnen worden afgedwongen. Dat is ook de reden dat veel antwoorden op de vragen over ‘borging’ nog niet in deze JLoI-fase gegeven kunnen worden. Deze vraagstukken worden juist uitgewerkt in de maatwerkafpraak waarin ook afspraken worden gemaakt over de resultaten en de borging ervan. In de JLoI staan opzeggronden opgenomen. Dit betekent dat partijen onder bepaalde omstandigheden

de JLoI - en daarmee de verplichting om de inspanningen te leveren - kunnen beëindigen. In de JLoI staan geen ontbindende voorwaarden opgenomen. Het is dus niet zo dat de JLoI automatisch beëindigd wordt in bepaalde gevallen of bij bepaalde ontwikkelingen.

2

Wat is er gebeurd met de doelstelling om de Kooks- en Gasfabrieken (KGF) 2 vóór 2029 te sluiten, aangezien het een grote bron is van schadelijke stoffen?

Antwoord

KGF2 zal, als er een maatwerkafpraak komt, in de toekomst in ieder geval worden vervangen door de nieuwe *Direct Reduction Plant* installatie (de "DRP") en dan dus sowieso worden gesloten. Het is echter niet mogelijk om in de JLoI afspraken te maken over een vervroegde sluiting. De maatwerkaanpak ziet alleen op bovenwettelijke maatregelen. Op 19 december 2024 is door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) een aanzeggingsbesluit genomen en openbaar gemaakt². Vanwege de handhavingstappen van de OD NZKG is dit onderdeel in het wettelijke traject terecht gekomen en kan op dit moment daarom geen steun worden verleend voor vervroegde sluiting van KGF2.

Wel wordt onderzocht welke mogelijkheden er nog zijn om tot eerdere sluiting over te kunnen gaan zonder dat hier steun vanuit de overheid voor wordt gegeven.

3

Klopt het dat de maatwerkafspraken met Tata Steel niet door kunnen gaan als er handhavingsprocedures en juridische procedures lopen tegen (delen van) het bedrijf? Wat betekent dit voor het handhavings- en toezichtproces dat nu loopt bij KGF 2 en KGF 1? Met welke beslissing van de omgevingsdienst of de rechter zouden de maatwerkafspraken niet doorgaan?

Antwoord

Of er wel of geen maatwerkafpraak gemaakt kan worden ligt genuanceerder. Het is dus niet zo dat maatwerkafspraken niet door kunnen gaan als er handhavings- en/of juridische procedures lopen tegen (delen van) het bedrijf. Wel is bekend dat het bevoegd gezag een groot aantal handhavingszaken heeft lopen en het bedrijf onder verscherpt toezicht heeft gesteld. Om die reden is opgenomen dat wanneer het bedrijf zijn bestaande verplichtingen (in het bijzonder over KGF 2) niet adequaat nakomt, inclusief verdere verbetering van de naleving en controle van de bedrijfsvoering, de staat de JLoI mag opzeggen (zie artikel 15, derde lid, onderdeel d).

Los van de maatwerkafpraak, moeten de huidige en toekomstige installaties van een bedrijf aan de geldende wet- en regelgeving voldoen. Het kan voorkomen dat er bij

bedrijven een handhavingprocedure loopt tijdens (de onderhandelingen over) een maatwerkafpraak.

Handavings- en toezichtprocedures op Tata Steel, en alle andere relevante bedrijven, worden onafhankelijk uitgevoerd. Bij Tata Steel gebeurt dit vanuit het bevoegd gezag: de Provincie Noord-Holland en de door haar gemandateerde OD NZKG.

4

De OD NZKG heeft na een tweede evaluatie besloten dat het verscherpt toezicht van juni 2023 op de beide Kookgasfabrieken van kracht blijft en Tata Steel heeft de gestelde doelen van het verscherpt toezicht nog niet behaald; hoe is dit meegenomen bij het opstellen en tekenen van JLoI en welke mogelijke gevolgen heeft dit voor de maatwerkafspraken? Deelt u de mening dat dit geen vertrouwen wekt in Tata Steel als een partner waar je goede afspraken mee kan maken?

Antwoord

Zoals het kabinet ook bij de beantwoording van de Kamervragen naar aanleiding van het incident bij US Steel³ heeft aangegeven, heeft de OD NZKG na een tweede evaluatie besloten dat het verscherpt toezicht, ondanks verdere verbeteringen, van kracht blijft. Reden voor het voortzetten van het verscherpt toezicht is dat een groot aantal verbetertrajecten nog in uitvoering is en de gestelde doelen van het verscherpt toezicht nog niet (allemaal) behaald zijn.

Zoals ook in de JLoI en in de Kamerbrief bij de JLoI benadrukt wordt, wil het kabinet vooruitgang zien op het plan om de bedrijfsvoering verder te versterken met betrekking tot de milieu- en gezondheidsaspecten. Als het bedrijf er niet in slaagt om deze verplichtingen uit de JLoI na te komen, kan dit voor de staat een opzeggrond voor de JLoI zijn. Deze opzeggronden staan weergegeven in artikel 15, lid 3, onder c en d van de JLoI.

5

De OD NZKG, die al decennia intensief met Tata Steel te maken heeft, beschrijft het bedrijf als opportunistisch en calculerend, deelt u de mening dat dit geen goede basis is om afspraken te maken?

Antwoord

Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 3 dient het bedrijf zich te houden aan wet- en regelgeving, net als ieder ander bedrijf. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 1 bevat de maatwerkafpraak per definitie bovenwettelijke milieumaatregelen. Er wordt dus geen steun verleend aan milieumaatregelen die met handhaving van bestaande regels kunnen worden afgedwongen. Het kabinet ervaart de gesprekken met TSN als constructief en de onderneming lijkt in te zetten op het komen tot maatwerkafspraken en een transitie van het bedrijf. Het ondertekenen van de JLoI is een

mooie stap en geeft ook een blijk van commitment van de onderneming. Daarbij is het positief dat het moederbedrijf Tata Steel Limited (TSL) de JLoI ondertekend heeft en volwaardig meedoet in de onderhandelingen en TSN en TSL voornemens zijn een groot deel van de investering in de plannen zelf te organiseren.

6

Wat gebeurt er als door handhaving eerdere sluiting van de kookgasfabrieken wordt afgedwongen, gezien het feit dat het huidige plan van TSN dat het kabinet wil subsidiëren uitgaat van de situatie dat de kookgasfabrieken nog jarenlang open mogen blijven, maar de kookgasfabrieken zwaar verouderd zijn (99 van 108 ovens voldoen niet aan de vereisten) en er kans is dat door goede handhaving de kookgasfabrieken eerder dicht moeten dan nu gepland? Welke gevolgen heeft het voor de maatwerkafspraken en wat is het risico van de investering van de 2 miljard euro van de belastingbetaler?

Antwoord

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 wordt er geen subsidie verleend voor het sluiten van de kookgasfabrieken.

In algemene zin geldt dat het bedrijf geen maatwerksubsidie ontvangt, totdat er een definitieve maatwerkovereenkomst is getekend. Daarbij is het voorgenomen subsidiebedrag gemaximeerd en is het bedrijf verantwoordelijk voor eventuele financiële tegenvallers. Indien het tot een maatwerkafpraak komt, zal de bijdrage van de staat gefaseerd ter beschikking worden gesteld. Deze fasering zal aan de hand van het behalen van bepaalde mijlpalen zijn.

De bijdrage van de staat zal ook pas definitief worden vastgesteld als de afgesproken doelen zijn behaald, en zoals in de JLoI is afgesproken kan de steun nooit meer dan 2 miljard bedragen. De staat kan de bijdrage achteraf (deels) terugvorderen als de doelen niet worden behaald. Dit zal nader uitgewerkt worden in de maatwerkafpraak.

7

Hoe plaatst u deze maatwerkafpraak in het kader van het recente onderzoek van Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) dat concludeert dat de business case voor de Tata Steel verduurzaming onhoudbaar is?

Antwoord

Het kabinet is bekend met de analyse van SOMO. Deze analyse is gepubliceerd in juli 2025, nog voordat de inhoud van de JLoI openbaar was geworden. TSN gaat over de business case voor verduurzaming en zal tevens een groot deel van de investering in het plan zelf organiseren. Dit betekent ook dat de onderneming dus zelf beoordeelt of zij hun investeringsbeslissing nemen. Een subsidie kan daar positief aan bijdragen.

8

Waarom geeft u een buitenlandse multinational de ruimte om via de genoemde opzeggingsgronden nationaal beleid te beïnvloeden?

Antwoord

De JLoI geeft TSL geen ruimte om nationaal beleid te beïnvloeden. Zoals ook bij het antwoord op vraag 7 aangegeven, is het uiteindelijk van belang dat het bedrijf een positieve business case ziet voor verduurzaming. De randvoorwaarden voor het doen van de investering zijn dus van belang. Indien blijkt dat bepaalde randvoorwaarden onvoldoende zijn, kunnen partijen de JLoI opzeggen, omdat het dan niet haalbaar lijkt om tot een maatwerkafpraak te komen. De opzeggronden laten onverlet dat de staat nationaal beleid kan invoeren en/of aanpassen.

9

Waarom draagt u 600 miljoen euro bij aan de overkapping, terwijl milieu-experts stellen dat dit een wettelijke verplichting betreft?

Antwoord

Zoals ook in eerdere correspondentie met de Kamer is aangegeven en door de Landsadvocaat geconcludeerd, zijn overkappingen bij de opslagvelden van Tata Steel niet wettelijk verplicht⁴. De overkappingen zijn een effectieve maatregel om de uitstoot van fijnstof, één van de meest significante factoren voor de gezondheid, te reduceren⁵. Overigens is de 600 miljoen euro waar u naar verwijst het totale bedrag dat mogelijk door de overheid kan worden bijgedragen aan additionele milieumaatregelen bij het sluiten van een definitieve maatwerkovereenkomst. Naar huidige inzichten zijn niet alleen de overkappingen hier onderdeel van, maar ook windschermen, maatregelen bij de slakkenverwerking en maatregelen om geluidsoverlast te verminderen⁶.

10

Waarom pretendeert u dat er klimaatwinst is tegen 2030, als zelfs Tata Steel toegeeft dat deze fabriek niet tussen eind 2026 (vroegste moment voor akkoord) en 2030 gebouwd kan worden?

Antwoord

De gezondheids- en klimaatwinst zal met de huidige plannen gefaseerd worden gerealiseerd. Zo zullen bepaalde overkappingen eerder (vóór 2030) gerealiseerd zijn dan de DRP-EAF, terwijl de toepassing van CCS en de vervanging van aardgas door biomethaan en/of groene waterstof volgen nadat de DRP-EAF is gerealiseerd.

In de definitieve maatwerkovereenkomst zal de planning worden gedetailleerd en geactualiseerd. Hierbij geldt in algemene zin dat hoe sneller het tot een maatwerkafpraak komt, hoe eerder de projecten gerealiseerd kunnen worden en

daarmee de kans op zoveel mogelijk milieu- en gezondheidswinst voor 2030 ook vergroot wordt. Dit is ook in lijn met het advies van de AMVI om duidelijke en haalbare tijdspaden af te spreken en om snelheid te maken met het maken van een maatwerkafspraken.

11

Welke consequenties heeft eventuele vertraging van de plannen voor Tata Steel?

Antwoord

Eventuele consequenties bij vertraging zijn onderwerp van lopende gesprekken met de Europese Commissie en het bedrijf. De maatwerkafspraken en de subsidiebeschikking leggen de projectafbakening en het daarbij horende tijdspad vast. Ook zullen in die documenten de consequenties bij eventuele vertraging vastgelegd worden. Er gelden mogelijkerwijs uitzonderingen voor de sancties als vertraging optreedt in gevallen van overmacht. Deze sancties moeten in overeenstemming zijn met het relevante Europese staatssteunkader.

12

Waarom is er niets opgenomen over een sociaal plan voor de 1.200 werknemers die in de huidige ontslagronde hun baan verliezen, en werknemers die mogelijk in de toekomst ontslagen worden?

Antwoord

Een sociaal plan bij collectief ontslag is een afspraak tussen werkgever en werknemers, die zijn vertegenwoordigd door vakbonden en ondernemingsraad. Een ondernemer dient bij een collectief ontslag wettelijke stappen te zetten. Zo moet een besluit worden voorgelegd aan de ondernemingsraad. Op grond van de Wet melding collectief ontslag (WMCO) moet een collectief ontslag van 20 of meer werknemers binnen een werkgebied worden gemeld bij het UWV. Daarbij moeten belanghebbende vakbonden geraadpleegd worden en moeten afspraken gemaakt worden voor een sociaal plan. TSN heeft deze wettelijk verplichte stappen reeds gezet bij de eerder aangekondigde reorganisatie.

Aangezien de JLoI is overeengekomen tussen de staat, de provincie en TSN/TSL en bedoeld is om bovenwettelijke afspraken vast te leggen, is het eerder aangekondigde sociaal plan geen onderdeel van de JLoI. In de JLoI is wel vastgelegd dat TSN ernaar streeft om zoveel mogelijk banen te behouden zodat ongewenste ontslagen worden voorkomen (JLoI, artikel 10.1 onder b). Daarnaast committeert TSN zich aan het 'Sociaal Contract Groen Staal' overeengekomen met belanghebbende vakbonden, en zal TSN de centrale ondernemingsraad (cor) en vakbonden waar nodig naar behoren betrekken (JLoI, artikel 10.1 onder d).

13

Deelt u de mening dat de omwonenden van Tata Steel jarenlang groot onrecht is aangedaan doordat hun terechte zorgen over hun gezondheid jarenlang zijn genegeerd en er heel lang onvoldoende gehandhaafd is? Wilt u daarvoor uw excuses aanbieden?

Antwoord

Al eerder hebben dit kabinet en voorgaande kabinetten zich uitgesproken¹ dat het onderwerp gezondheid van omwonenden in de IJmond onvoldoende prioriteit heeft gekregen van de overheid en het bedrijf en dat daar snel verandering in moet komen. De gezondheidsrisico's in de IJmond zijn dermate urgent dat uitstel van actie onverantwoord is. Juist daarom werkt het kabinet zo snel mogelijk naar een maatwerkafpraak toe.

Om het effect van Tata Steel op haar omgeving beter in kaart te brengen heeft de Rijksoverheid in 2023 het RIVM opdracht gegeven om dit te onderzoeken². Het resulterende rapport is de basis waarop gezondheid een prominente rol heeft gekregen in de onderhandelingen richting een maatwerkafpraak. Het kabinet wil zo snel mogelijk komen tot een maatwerkafpraak en zo daadwerkelijk bijdragen aan de verbetering van de leefomgeving en de gezondheid van omwonenden, evenals de CO₂-reductie.

14

Staat de bescherming van gezondheid van omwonenden nu wel op de eerste plek en is het leidend in het verdere proces van de maatwerkafspraken en beleid rondom Tata Steel? Zo ja, waarom heeft u niet alle adviezen van Expertgroep Gezondheid IJmond overgenomen?

Antwoord

Zoals ook in het antwoord op vraag 13 aangegeven, heeft de bescherming van de gezondheid grote prioriteit voor het kabinet. Daarom is dit, naast de CO₂-reductie, ook onderdeel van maatwerkplan voor Tata Steel. Met een maatwerkafpraak zullen bovenwettelijke milieumaatregelen worden gerealiseerd die een significante bijdrage leveren aan de reductie van gezondheidsrisico's voor omwonenden. Specifiek over het verwerken van de adviezen van de Expertgroep Gezondheid is de Kamer al eerder separaat geïnformeerd³. Het kabinet heeft het meest recente advies van de AMVI en de Expertgroep in de begeleidende Kamerbrief met de JLoI ook toegelicht. Op basis van het advies is een aantal aanpassingen in de definitieve JLoI doorgevoerd. Zo is er naar aanleiding van het advies extra inzet op ultrafijnstof afgesproken en zijn er in artikel 3.2 nieuwe stoffen toegevoegd aan de scope van de JLoI, waaronder fijnstof (PM_{2,5}), stikstofdioxide (NO₂), naast de algemene doelstelling voor stikstofoxiden (NO_x), chroom-6, nikkel, arseen en cadmium. Ook zijn er naar aanleiding van het advies extra

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/99d2c0d0-1d6a-4b6f-8fdb-8f9e487f5935/file>

² <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2023-0171.pdf>

inspanningen geformuleerd voor het meten en monitoren van geur en geluid, waarbij de resultaten openbaar beschikbaar moeten komen.

Er zijn ook enkele onderdelen uit het advies, zoals de reductiedoelstellingen voor een aantal stoffen, die niet met dit pakket aan maatregelen worden behaald. Zoals ook in de begeleidende kamerbrief aangegeven zijn niet alle doelstellingen van de Expertgroep met de maatwerkafpraak haalbaar, dat vraagt meer maatregelen, meer middelen en meer tijd.

15

De omwonenden zijn niet blij met de JLoI; waarom tekent u dan alsnog, terwijl de overheid nog veel goed te maken heeft met omwonenden?

Antwoord

De JLoI is een belangrijke tussenstap waarmee de kaders van een mogelijke maatwerkafpraak helder en openbaar zijn geworden. In de JLoI staat wat het kabinet en het bedrijf willen gaan doen en het nu kunnen geven van duidelijkheid is ook goed voor de omgeving. Er zal een informatieavond worden georganiseerd voor omwonenden waar de JLoI nader zal worden toegelicht. Omwonenden kunnen zo, goed geïnformeerd, deelnemen aan de publieke (internet)consultatie die is gestart en 6 weken open zal staan³. We kijken uit naar de reacties van verschillende omwonenden in deze consultatie. De reacties op de consultatie worden meegenomen bij het vormgeven van de uiteindelijke maatwerkafpraak.

16

Bent u bereid alleen maatwerkafspraken met Tata Steel aan te gaan als de omwonendenorganisaties zoals Dorpsraad Wijk aan Zee, Frisse Wind en Gezondheid op 1 ook akkoord hebben gegeven? Zo nee, waarom laat u dan weer de omwonenden in de steek?

Antwoord

Nee. Het kabinet en de Kamer gaan over het besluit om een maatwerkafpraak te ondertekenen. Het kabinet overlegt regelmatig met organisaties van omwonenden en belanghebbenden over de maatwerkafpraak met Tata Steel. Daarbij maakt het kabinet een goede afweging tussen de verschillende belanghebbenden, met inbegrip van maar niet uitsluitend deze genoemde organisaties. Het kabinet bereidt op dit moment een publieke consultatie voor. Omwonenden en belangengroepen kunnen bij deze consultatie aandachtspunten inbrengen naar aanleiding van de JLoI. De inbreng die hieruit volgt zal worden meegenomen in de afweging over de definitieve afspraken.

17

³ [Overheid.nl | Consultatie Publieke consultatie Joint Letter of Intent met Tata Steel](https://overheid.nl/consultatie-publieke-consultatie-joint-letter-of-intent-met-tata-steel)

Wat zijn de korte termijn harde garanties voor de verbetering van de gezondheid van omwonenden?

Antwoord

Naast de geldende wet- en regelgeving, werkt het kabinet aan het sluiten van een maatwerkafpraak om tot verbetering van de gezondheid van de omwonenden te komen.

Wanneer de maatwerkafpraak is ondertekend, is TSN gebonden aan de realisatie van de projecten binnen Roadmap+, worden in 2027 monitoringsystemen voor zowel geluid en geur gerealiseerd en daaropvolgend maatregelen getroffen tegen piek hinder, en worden windschermen en een aantal overkappingen in 2027 opgeleverd ter vermindering van fijnstof. De realisatie van deze projecten leidt tot gezondheidswinst voor omwonenden.

Na de bouw van de DRP-EAF zullen er ook maximale waarden gelden voor de totale jaarlijkse emissies van Tata Steel voor een groot aantal stoffen. Deze zijn terug te vinden in artikel 3.2 van de JLoI. Het is de bedoeling om deze waarden in een maatwerkafpraak als resultaatsverplichtingen op te nemen, waardoor harde garanties op verbetering van de leefomgeving ontstaan.

18

Kunt u ons het oordeel (laten) sturen van Expertgroep Gezondheid IJmond over de laatste en ondertekende versie van de JLoI?

Antwoord

De Expertgroep Gezondheid IJmond heeft samen met de Adviescommissie Maatwerkafspraken Verduurzaming Industrie (AMVI) op 17 september 2025 een advies gegeven op de concept JLoI. Deze adviezen zijn zoveel mogelijk overgenomen in de definitieve JLoI, zoals ook toegelicht in de begeleidende Kamerbrief bij de JLoI. De definitieve JLoI is op 29 september 2025 ondertekend. Het advies op de concept JLoI is samen met de definitieve JLoI met de Kamer gedeeld¹⁰. Er is op de definitieve JLoI geen additioneel advies van de AMVI en Expertgroep opgesteld; hierin voorziet het proces van de maatwerkaanpak niet.

19

Er is veel kritiek geweest op de Milieueffectrapportage (MER) van het plan van Tata Steel en de toezichthouder omgevingsdienst heeft Tata gevraagd om het MER te corrigeren; is het MER inmiddels goedgekeurd door de toezichthouder?

Antwoord

TSN heeft op 29 september 2025 een gecorrigeerd MER ingediend voor het project HeraCless/Groen Staal. Het gecorrigeerde MER wordt momenteel beoordeeld door het bevoegd gezag (de provincie Noord-Holland) en de Commissie mer. Tijdens dit beoordelingsproces kan TSN door het bevoegd gezag worden gevraagd om aanvullende informatie aan te leveren. Het is aan het bevoegd gezag om te beoordelen of het MER voldoende onderbouwing is voor de vergunningaanvragen.

20

Waarom is er niet gewacht op de publicatie van de Gezondheidseffectrapportage (GER) of in ieder geval een onafhankelijke rapportage dat laat zien hoeveel gezondheidswinst er wordt gehaald?

Antwoord

De GER is een nieuw instrument, dat zal laten zien wat de geschatte gezondheidseffecten van de beoogde maatwerkafspraken met TSN zullen zijn. Zoals ook in eerdere debatten en het schriftelijk overleg is gemeld, wordt een GER-TSN momenteel opgesteld door het RIVM, de GGD Kennemerland, en een expert van het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van de Universiteit Utrecht onder voorzitterschap van ABDTOPConsult. Deze werkgroep heeft aangegeven dat een GER idealiter wordt opgesteld op basis van een definitieve MER, die ook beoordeeld is door de Commissie mer en het bevoegd gezag, omdat de data dan volledig gevalideerd zijn. Tegelijkertijd vraagt de Kamer om zo spoedig mogelijk een GER op te stellen. Daarom wordt er een balans gezocht tussen nauwkeurigheid en snelheid. Doordat de GER voor het eerst wordt uitgevoerd en de uitvoering afhankelijk is van de m.e.r.-procedure, is de exacte duur van de verdere uitvoering niet geheel te voorspellen, maar alle betrokken partijen zijn zich bewust van de wens van de Kamer tot snelheid en zetten zich daarvoor in.

De GER zal geen oordeel bevatten over de vraag of de voorgenomen maatregelen voldoende of onvoldoende zijn om de gezondheid van werknemers en omwonenden te borgen; het is een instrument om de gezondheidseffecten in kaart te brengen. Of de effecten voldoende zijn is een politieke afweging die het kabinet en de Kamer zullen moeten maken, op het moment dat de uitkomsten beschikbaar zijn.

Het kabinet heeft besloten niet te wachten op een GER met het tekenen van de JLoI, omdat dit een tussenstap is richting het komen tot een maatwerkafpraak. Het advies van de AMVI, samen met de Expertgroep heeft het kabinet gesteund om niet te wachten met het tekenen van de JLoI, maar in te zetten op het zo snel mogelijk komen tot een maatwerkafpraak. In de conclusie van het advies wordt namelijk het belang erkend om zo spoedig mogelijk tot resultaten te komen op het gebied van gezondheid en klimaat. Er zijn nog een aantal stappen te zetten om tot een maatwerkafpraak te komen. (Tussentijdse) inzichten die worden opgedaan bij de uitvoering van de GER-TSN zullen zoveel mogelijk worden betrokken bij de onderhandelingen over de maatwerkafpraak.

Daarnaast is in de JLoI de afspraak opgenomen dat de uitkomsten van de GER worden betrokken bij het vaststellen van o.a. de maximale emissies (artikel 11.12.d).

21

Door wie wordt precies vastgesteld hoeveel gezondheidswinst het plan van Tata daadwerkelijk gaat opleveren en wanneer krijgt de Kamer dit te horen?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 20.

22

Waarom komt er in de JLoI nauwelijks naar voren hoe de gezondheid van de omwonenden bewaakt moet worden?

Antwoord

In artikel 3.2 van de JLoI zijn de doelen opgenomen om de gezondheidsrisico's van omwonenden te adresseren. Hier staan onder andere maximale jaarlijkse emissiedoelstellingen voor de fabriek voor onder andere stikstof, fijnstof, en een aantal zeer zorgwekkende stoffen en metalen opgenomen. De doelen zijn in de JLoI dus wel degelijk opgenomen en zullen als een resultaatsverplichting worden opgenomen in de maatwerkafpraak. Ook zijn de kaders over hoe deze doelen geborgd zullen worden opgenomen in artikelen 6.8, 7.2, 11, 12. Deze kaders zullen nog nader uitgewerkt worden in de maatwerkafpraak. Zo is in de JLoI de afspraak opgenomen dat de uitkomsten van de GER worden betrokken bij het vaststellen van o.a. de maximale emissies (artikel 11.12.d).

23

Vertrouwt u de uitstootmetingen van Tata Steel, aangezien milieuraapportage al eens teruggestuurd is en opnieuw berekend moest worden en Tata Steel eerder op de vingers is getikt door Reclame Code Commissie? Zo ja, waarop baseert u dat vertrouwen?

Antwoord

In Nederland is de wet- en regelgeving zo ingericht dat bedrijven hun eigen emissies meten. Het bedrijf is zelf verantwoordelijk om haar emissies inzichtelijk te hebben. Het meten van deze emissies vindt plaats volgens landelijk vastgestelde meetnormen. Bedrijven rapporteren jaarlijks over hun emissies in het elektronisch milieujaarverslag (e-MJV). De OD NZKG controleert het e-MJV van Tata Steel op volledigheid, consistentie en geloofwaardigheid. Zo publiceerde¹¹ de OD NZKG onlangs nog dat zij bij de beoordeling van het e-MJV jaarverslag heeft geconstateerd dat Tata Steel een significant hogere uitstoot rapporteerde voor meerdere stoffen in 2024 ten opzichte van voorgaande jaren. Ook voert de OD NZKG steeds meer controlemetingen uit in het kader van haar toezicht- en handhavingsactiviteiten.

Alhoewel de noodzaak tot herziening van het MER ongelukkig is en TSN natuurlijk te alle tijden moet streven naar het aanleveren van juiste gegevens, is het in complexe en grote projecten zoals het Groen Staal plan niet ongebruikelijk dat het MER herzien wordt doordat een eerdere versie onvolledigheden bevat.

Het (continu) aanpassen en aanvullen van meetgegevens is dus een gebruikelijke gang van zaken en de hierboven beschreven systematiek borgt de betrouwbaarheid van de metingen. In artikel 8.2.d van de JLoI is afgesproken dat TSN onderzoekt hoe ze onafhankelijke en transparante metingen en monitoring kan versterken, bovenop de wettelijke verplichtingen die TSN op het gebied van meten en monitoren al heeft.

24

Hoe staat het met het nakomen van afspraken uit het milieuconvenant uit 1992, waarin doelen werden gesteld over vermindering van bijvoorbeeld fijnstof en stikstof (voor 2010) waaraan ook de staalfabriek in de IJmond moest voldoen? Wat waren uiteindelijk de resultaten in 2010 (graag een volledig overzicht delen van de uitstoot in relatie tot de doelen) en hoe staat het nu met de uitstoot in relatie tot de doelen die in het milieuconvenant waren gesteld (graag een leesbaar overzicht meesturen)?

Antwoord

Het kabinet is van oordeel dat het niet zinvol is een vergelijking te maken tussen de huidige emissieniveaus en de niet-afdwingbare doelstellingen uit een ruim 30 jaar oud convenant met doelen die inmiddels 15 jaar achter ons liggen. De inspanningen van het kabinet zijn er volledig op gericht om in het hier en nu tot bindende afspraken te komen over forse, versnelde en afdwingbare emissiereducties, conform de in de JLoI geformuleerde beoogde doelstellingen.

Niettemin treft u hieronder de gevraagde gegevens met betrekking tot de basismetaleenindustrie in Nederland aan. Deze gegevens omvatten een periode van bijna 40 jaar. Zonder nader onderzoek, dat het kabinet zoals aangegeven niet zinvol acht, moet terughoudendheid worden betracht met het maken van directe vergelijkingen, bijvoorbeeld omdat meetmethodes of de afbakening van een categorie tussentijds kunnen zijn gewijzigd. De meest evidente beperkingen van deze vergelijking zijn reeds onder de tabel weergegeven.

Stof	Emissie-niveau in 1985	Reductiedoel voor 2010 t.o.v. 1985	Doel voor 2010	Emissie-niveau in 2010	Emissie-niveau in 2024
Zwavel dioxide	16 kton	90 %	1,6 kton	6,1 kton	3,0 kton
Stikstofoxiden	8,8 kton	90 %	0,9 kton	6,5 kton	5,3 kton

Klimaat en groene Groei

Ons kenmerk

KGG / 102290510

Ammoniak	140 ton	83%	23,8 ton	25 ton	21,2 ton
Vluchtige organische stoffen (VOS)*	3.600 ton	n/b	n/b	1.584 ton + 309 ton methaan	1.100 ton + 302 ton methaan
Benzeen	12 ton	97,5 %	0,3 ton	14,9 ton	19,8 ton
Fenol en fenolaten**	7 ton	50 %	3,5 ton	-	-
Etheen	124 ton	90 %	12,4 ton	21,4 ton	41,1 ton
Tolueen	118 ton	90 %	11,8 ton	53,7 ton	64,0 ton
Koolmonoxide	213 kton	90 %	21,3 kton	95,3 kton	49,9 kton
Fluoriden	338 ton	99 %	3,38 ton	251,9 ton	7,0 ton
Fijnstof***	7.250 ton	95 %	362,5 ton	1.835 ton	939,8 ton
Zink	104 ton	80 %	20,8 ton	41,7 ton	14,6 ton
Lood	51 ton	70 %	15,3 ton	30,6 ton	0,8 ton
Chroom	1 ton	90 %	0,1 ton	0,8 ton	0,3 ton
Cadmium	0,7 ton	80 %	0,14 ton	2,8 ton	0,05 ton
Kwik	0,96 ton	70 %	0,288 ton	0,2 ton	0,04 ton
Koper	2,1 ton	80 %	0,42 ton	1,7 ton	0,2 ton
Arseen	0,54 ton	70 %	0,162 ton	0,3 ton	0,06 ton
PCDD's en PCDF's (dioxinen)	n/b	90 %	n/b	0,002 kg	0,0001 kg
PAK's****	23 ton	99 %	0,23 ton	0,2 ton	0,1 ton
Zwavelwaterstof	490 ton	90 %	49 ton	219,5 ton	83,0 ton
Formaldehyde	0,7 ton	90 %	0,07 ton	6,2 ton	5,2 ton
Dichloormethaan**	7,1 ton	90 %	0,71 ton	-	-
Trichlooretheen**	5,4 ton	50 %	2,7 ton	-	-

* Voor VOS stelt het convenant een reductiedoel van 80 % in 2000 (dus niet 2010) ten opzichte van 1985. Dat komt neer op een emissiedoel van maximaal 720 ton in 2000. Het is onduidelijk of het genoemde emissieniveau in 1985 inclusief methaan is of niet.

** Fenol, fenolaten, dichloormethaan en trichlooretheen zijn stoffen waarvan in de basismetaalindustrie geen emissies zijn te verwachten; dit roept de vraag op waarom deze stoffen wel in de intentieverklaring zijn opgenomen. Mogelijk waren deze emissies er in 1985 wel omdat bij de betreffende bedrijven ook bepaalde chemische industrie was ondergebracht waar deze emissies eerder te verwachten zijn.

*** In het convenant is 'fijnstof' niet nader gedefinieerd; de cijfers uit 2010 en 2024 betreffen PM₁₀.

**** In het convenant is niet gespecificeerd om welke PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) het gaat. De beschikbare gegevens voor 2010 en 2024 betreffen het

totaal van de 4 zogenaamde PRTR-PAK's: benzo(a)pyreen, benzo(b)fluorantheen, benzo(k)fluorantheen en Indeno(1,2,3-cd)pyreen.

25

Klopt het dat er niet aan de doelen is voldaan uit de afspraken van de jaren 90 en waarom is dit niet alsnog afgedwongen?

Antwoord

Zoals in de tabel in het antwoord op vraag 24 is te zien, verschilt het per stof of het doel in 2010 is behaald. Het betreffende convenant vermeldt expliciet dat het gaat om inspanningsverplichtingen, ook voor onderdelen "waarvan het woordgebruik op een resultaatsverbintenis zou kunnen duiden" (artikel 3.3). Dit convenant bood dus, net als het wettelijk kader, geen grond om het behalen van de geformuleerde reductiedoelen af te dwingen. Dit in tegenstelling tot de resultaatverplichtingen in de beoogde maatwerkafspraken: daarin komen forse, versnelde en afdwingbare emissiereducties, conform de in de JLoI geformuleerde beoogde doelstellingen.

26

Klopt het dat in zijn eentje Tata Steel nog altijd veel meer fijnstof, zwaveldioxide en stikstof uitstoot dan de hele sector volgens de afspraken mocht uitstoten in 2010? Zo nee, hoe zit het dan precies?

Antwoord

Dat klopt. Aangezien het in 1992 ging om een inspanningsverplichting ten behoeve van niet-afdwingbare doelen (zie ook het antwoord op vraag 25), is het des te belangrijker om in de maatwerkafspraken versnelde en afdwingbare emissiereducties vast te leggen, conform de in de JLoI geformuleerde beoogde doelstellingen.

27

Klopt het dat dat een belangrijke milieu-installatie die in 2013 in gebruik werd genomen bij Tata er vooral kwam omdat omwonenden van Tata Steel in 2007 een rechtszaak hadden aangespannen tegen de nieuwe vergunning van de staalfabriek en afdwongen dat er een doekfilter moest komen bij de sinterfabriek, terwijl de provincie die zelf niet in de vergunning had gezet?

Antwoord

Het bevoegd gezag heeft in 2007 de revisievergunning wet Milieubeheer van, toen nog, Corus Staal BV vastgesteld. In de revisievergunning is destijds beoordeeld dat de Sinterfabriek voldeed aan de Best Beschikbare Technieken (BBT). In dat kader is geen onderzoeksverplichting opgelegd naar verdere verlaging van de emissies, bijvoorbeeld middels een doekfilter. In de bezwaar- en beroepsprocedure horende bij dit besluit is destijds door de Dorpsraad Wijk aan Zee aangegeven dat bij een Sinterfabriek elders in

Europa wel gebruik werd gemaakt van een doekfilter. Op 28 mei 2008 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat TSN inderdaad voldeed aan de BBT-vereiste, maar omdat de BBT documenten ook een revisie ondergingen, er toch aanvullend onderzoek moest plaatsvinden naar verdere emissiereductie. Op 30 december 2009 heeft de Bestuursrechtspraak van de Raad van State wederom een uitspraak gedaan over de vaststelling van een revisievergunning wet Milieubeheer op 28 oktober 2008. Naar aanleiding van beroepsgronden van de regionaal inspecteur van de VROM-Inspectie Regio Noord-West en de Dorpsraad Wijk aan Zee is toen een start gemaakt met de realisatie van een proefinstallatie voor rookgasreiniging met doekfilters bij de sinterfabriek. Dit heeft er uiteindelijk in geresulteerd dat het doekfilter in de vergunningvoorschriften is opgenomen.

28

Is het milieuconvenant destijds ook gepaard gegaan met steun aan de staalindustrie, ten koste van de belastingbetaler? Zo ja, hoeveel heeft dat gekost?

Antwoord

Voor zover bekend is er in het kader van de intentieverklaring uit 1992 geen steun aan de staalindustrie verleend.

29

Bent u zich bewust van het feit dat van het staal dat Tata Steel in IJmuiden produceert, ongeveer 90% wordt geëxporteerd? Waarom neemt u dan de misleidende opmerking op in de eerste alinea van de JLoI dat Tata Steel Nederland jaarlijkse productie (6-t Mton) ongeveer gelijk is aan de staalconsumptie in Nederland (5-6 Mton)?

Antwoord

De aangehaalde verwijzing in de JLoI dient als illustratie voor de schaal van de staalproductie in relatie tot het nationale gebruik. Het doel van deze illustratie is niet om een vergelijking te maken van de geografische verdeling van afzetmarkten, maar om de verhouding tussen het productievolume van TSN en de totale binnenlandse staalvraag aan te tonen, en ordegrrootte van het productievolume van TSN weer te geven.

Aan TSN is gevraagd om te reflecteren op het genoemde exportpercentage van 90%. TSN geeft aan dat zij meer dan 80% van het staal verkoopt aan afnemers binnen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk. Het overige staal wordt verkocht aan afnemers binnen andere markten, waaronder de Verenigde Staten van Amerika.

30

Het gaat in de JLoI vaak over de circulaire economie; deelt u de mening dat gevaarlijke stoffen hergebruiken zonder dat ze getoetst zijn op milieu- en gezondheidseffecten

tegen het principe van de circulaire economie ingaat? Op welke manier komen er onafhankelijke toetsen op gezondheidseffecten?

Antwoord

Hergebruik van materialen is een vorm van 'voortgezet gebruik'. Dit houdt in dat producten of componenten die geen afvalstoffen zijn, opnieuw worden gebruikt voor hetzelfde doel als waarvoor zij bedoeld waren. Voor hergebruik gelden toetsingsgronden, waaronder rechtmatig gebruik. Het materiaal moet voldoen aan zowel de wettelijke eisen volgend uit het stoffen- en productenrecht als aan privaatrechtelijke normen om in aanmerking te komen voor de voortgezet-gebruiksstatus. Daarnaast betekent deze toetsingsgrond dat moet worden vastgesteld dat het gebruik over het geheel genomen geen ongunstig effect heeft op het milieu of de volksgezondheid. Het is dus niet zo dat stoffen hergebruikt mogen worden zonder dat deze getoetst zijn op milieu en gezondheidseffecten.

Wellicht werd in de vraag gerefereerd aan het toepassen van productieresiduen (zoals bijvoorbeeld staalslak) in plaats van aan hergebruik.

Er kan sprake van dergelijke zogenaamde bijproducten zijn als deze aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen, zie hieronder. Ook in de voorwaarden die daarvoor gelden, is aandacht voor milieu- en gezondheidseffecten, specifiek in voorwaarde d van artikel 1.1, lid 4 Wm: het is zeker dat de stoffen, mengsels of voorwerpen zullen worden gebruikt;

- a) het is zeker dat de stoffen, mengsels of voorwerpen zullen worden gebruikt;
- b) de stoffen, mengsels of voorwerpen kunnen onmiddellijk worden gebruikt zonder enige verdere behandeling anders dan die welke bij normale productie gangbaar is;
- c) de stoffen, mengsels of voorwerpen worden geproduceerd als een integraal onderdeel van een productieproces; en
- d) verder gebruik is rechtmatig, inhoudende dat de stoffen, mengsels of voorwerpen voldoen aan alle voorschriften inzake producten, milieu en gezondheidsbescherming voor het specifieke gebruik en dat gebruik niet zal leiden tot over het geheel genomen ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid.

Het is van belang dat bij het gebruik van stoffen ongeacht of ze primair, hergebruikt, of voortkomen uit productieresiduen, deze getoetst worden op milieu en gezondheidseffecten zodat ze veilig worden toegepast. Daar is zoals ik hierboven heb beschreven de huidige wet- en regelgeving al op ingericht. Momenteel wordt het beleid rondom de toepassing van staalslakken herzien om dit in de toekomst nog beter te borgen. U wordt hier separaat over geïnformeerd.

Begrijpt u dat zolang we voor staal afhankelijk zijn van aanvoer van nieuw ijzererts uit verre landen, we niet onafhankelijk worden? Uit welke landen wilt u ijzererts blijven aanvoeren?

Antwoord

Zoals de minister van Klimaat en Groene Groei geantwoord¹³ heeft op eerdere vragen is Europa voor de productie van staal grotendeels afhankelijk van de importen van ijzererts uit diverse landen wereldwijd. Daarbij is Australië als grootste producent verantwoordelijk voor ongeveer 30% van de productie van ijzererts. Daarnaast zijn er diverse andere landen waar in ijzerertsmijnen ijzererts gedolven wordt en die de productie van ijzererts kunnen overnemen mochten er toeleveringsproblemen zijn in een bepaalde regio in de wereld. Het is aan het bedrijf zelf om op basis van bedrijfseconomische overwegingen te bepalen uit welke landen het benodigde ijzererts ingevoerd wordt.

32

Begrijpt u dat zolang we nieuw ijzererts blijven winnen voor staal, er geen sprake is van volledige circulaire economie?

Antwoord

Ja. Een circulaire economie kan echter niet van de ene op de andere dag gerealiseerd worden, bijvoorbeeld omdat met circulair staal op dit moment nog niet altijd de beoogde kwaliteit staal te maken valt. Met de beoogde maatwerkafspraken wordt bijna één derde van de input in het staalproductie proces van Tata Steel schroot waardoor de vraag naar nieuw ijzererts afneemt. Hiermee wordt een stap richting een circulaire economie gezet.

33

Bent u bereid om te verkennen op welke manier we volledig zouden kunnen overgaan naar echt circulair gebruik van staal, zonder winning van nieuw ijzererts en met inzet op nieuwe, biobased materialen? Bent u het met ons eens dat dat een wenselijke transitie zou zijn, ook om echt Europees onafhankelijk te kunnen worden?

Antwoord

Tijdens het tweeminutendebat Circulaire Economie van 2 oktober jongstleden heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat aangegeven positief te staan tegenover een zogenaamde metaaltafel. Aan deze tafel zou het verkennen van perspectieven voor een circulaire metaalsector in de brede zin het gespreksonderwerp moeten zijn. Zoals ook in de vorige vraag aangegeven, wordt met de beoogde maatwerkafspraken al een goede stap richting circulair gebruik van staal gezet. De overstap naar volledig circulair gebruik van staal vraagt verandering in verschillende plekken in de keten. Door het verhogen van de schroot opname van TSN zal naar verwachting ook op andere plekken in de keten een stimulans ontstaat om meer circulair

te werken omdat de vraag naar hoogwaardig schroot zal toenemen. Ook zal het bedrijf nieuwe inzichten opdoen om in de toekomst haar schrootopname nog verder te verhogen om in 2050 een schone, circulaire en klimaatneutrale productie te realiseren¹⁴.

34

Wat gebeurt er als uit het onderzoek naar nieuwe toepassingen voor staalslakken, de enige toezegging die Tata Steel Nederland doet over het verantwoord omgaan met deze afvalstof, geen goedkoop alternatief komt?

Antwoord

De stelling dat TSN maar één toezegging doet over het verantwoord omgaan met staalslakken is onjuist. In artikel 10.2.b zijn vier specifieke toezeggingen opgenomen. De vraag verwijst alleen naar de vierde toezegging om projecten om de kwaliteit van staalslak te verbeteren. Daarnaast heeft TSN ook een update van de CLP gevaarindeling geïnitieerd op basis waarvan ook het REACH dossier zal moeten worden geactualiseerd, neemt TSN een grotere ketenverantwoordelijkheid door van klanten bevestiging te vragen dat ze het risicodocument begrepen hebben voor ze staalslak toepassen, en zullen ze in dit risicodocument uitgebreid aandacht geven om schade aan de gezondheid te voorkomen.

35

Kunt u uitsluiten dat de er belastinggeld gaat naar onderzoek naar of ontwikkeling van nieuwe toepassingen voor staalslakken? Zo niet, waarom laat u de belastingbetaler weer opdraaien voor problemen van staalbedrijven als Tata Steel?

Antwoord

Zoals aangegeven in de Kamerbrief bij de JLoI, verstrekt de staat maximaal 2 miljard euro voor de DRP-EAF en aanvullende milieumaatregelen. Een van de onderdelen van de milieumaatregelen zijn maatregelen bij het verwerken van staalslak op het Tata Steel terrein. Deze maatregelen zijn beoogd omdat de verwerking van staalslak een grote bron is van de uitstoot van fijnstof, een stof met veel impact op de gezondheid van omwonenden. De subsidie mag niet ingezet worden om onderzoek te doen naar nieuwe toepassingen voor staalslakken, maar wel voor projecten met betrekking op de verwerking van staalslakken op het terrein. De steun is alleen voor de realisatie van deze maatregelen en hier wordt streng op getoetst. In de maatwerkafpraak worden hier duidelijke afspraken over gemaakt.

36

Wordt in het risicodocument ook gekeken naar de lange termijneffecten van contact met staalslak en de lange termijneffecten van staalslak in het milieu? Zo ja, naar welke termijn wordt gekeken?

Antwoord

Tata Steel werkt op dit moment aan de precieze invulling van dit risicodocument. Zodra hier meer bekend over is kan deze vraag worden beantwoord.

37

Klopt het dat de GER gewoon genegeerd kan worden in het verdere proces en verder niet juridisch bindend is? Zo nee, welke verplichtingen zijn hier dan wel over opgenomen?

Antwoord

De GER wordt op dit moment uitgevoerd en zal laten zien wat de geschatte gezondheidseffecten zijn van het Groen Staal Plan. De GER bouwt voort op het MER. De GER geeft echter geen oordeel of de maatregelen voldoende zijn. Dit oordeel is uiteindelijk een politieke afweging die het kabinet en de Kamer moeten maken voor het sluiten van een maatwerkafpraak.

In de JLoI zijn reductiedoelen opgenomen voor stoffen die een negatieve impact hebben op de leefomgeving en/of de gezondheid van omwonenden. In de maatwerkafpraak worden afspraken vastgelegd over het behalen en borgen van deze doelen. Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 20 en 22 worden tussentijdse inzichten die worden opgedaan bij de GER-TSN zoveel mogelijk betrokken bij de onderhandelingen over de maatwerkafpraak. In de JLoI is in artikel 11.12.d de afspraak opgenomen dat de uitkomsten van de GER worden betrokken bij het vaststellen van o.a. de maximale emissies.

38

Waar in de JLoI kunnen we de afspraak over de reductie voor oa PAK's zien, aangezien de Kamer heeft uitgesproken alle adviezen van de Expertgroep Gezondheid IJmond als randvoorwaarde te willen voor de maatwerkafspraken en de Expertgroep adviseerde een reductie van 90% voor PAK's, benzeen en een selectie aan metalen? Als deze niet is opgenomen, waarom negeert u dan de Kamer hierin?

Antwoord

Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 14 heeft het kabinet de adviezen van de Expertgroep zoveel mogelijk overgenomen maar het is niet altijd mogelijk om binnen de scope van de maatwerkafpraak alle adviezen over te nemen zoals eerder toegelicht in reactie op het tweede advies van de Expertgroep¹⁵. Om een reductie van minstens 90% te behalen voor PAK's, benzeen en andere metalen, dienen meer maatregelen genomen te worden, aanvullend op de huidige, beoogde milieumaatregelen.

Het kabinet kiest ervoor om de huidige plannen zo snel als mogelijk om te zetten in een maatwerkafpraak en tot realisatie te brengen om, ondanks dat het door de Expertgroep

geadviseerde doel niet volledig wordt behaald, wel een flinke verbetering voor de gezondheid te kunnen realiseren.

39

Waarom zijn de geadviseerde reductiedoelen voor PM2.5 en fijnstof niet meegenomen terwijl deze een groot risico vormen voor de volksgezondheid?

Antwoord

Dit is onjuist. Fijnstof was altijd al een cruciaal onderdeel van de beoogde maatwerkafspraken juist omdat het een groot risico vormt voor de volksgezondheid. Echter waren er alleen doelen opgenomen voor PM10, omdat Tata Steel relatief een grote bijdrage levert aan de PM10 concentraties in de leefomgeving. Op basis van het advies van de AMVI en de Expertgroep zijn in de JLoI aanvullend afspraken toegevoegd over PM2.5 en ultrafijnstof.

40

Waarom is er geen voorwaarde opgenomen dat de uitstoot van dioxines niet mag stijgen, aangezien de uitstoot van dioxines flink stijgt in het plan dat beschreven wordt in de JLoI?

Antwoord

De verwachting is dat het Groen Staal Plan leidt tot een toename van de uitstoot van dioxines van 0,3 naar 0,8 gram toxische equivalentiefactor per jaar. Het kabinet acht deze toename niet per definitie onverantwoord, gezien de forse afnames van andere voor de gezondheid schadelijke emissies (o.a. fijnstof 38%, NOx 44%, Lood 68%) als gevolg van het Groen Staal Plan. Daarom zijn hierover geen aanvullende eisen gesteld in de JLoI.

De toename van dioxines ontstaat doordat TSN het productieproces meer circulair gaat maken door meer schroot te gaan gebruiken. Er zit meer vervuiling in schroot, wat bij verwerking leidt tot een toename van dioxine-emissies. Het bedrijf neemt maatregelen om de dioxine-emissies zoveel mogelijk te beperken: allereerst wordt bezien of verontreiniging aan de bron voorkomen kan worden (bij de schrootinname). Ten tweede worden in het vervolgproces stappen genomen om dioxinevorming te voorkomen. Ten derde wordt de gasreinigingsinstallatie zo ontworpen dat dioxines zoveel mogelijk worden afgevangen.

Het bevoegd gezag zal in het kader van de vergunningverlening nog beoordelen of hiermee adequaat invulling is gegeven aan de regelgeving op het gebied van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

41

Waarom is het advies voor een onafhankelijke gezondheidsmonitoring voor (ex-)werknemers niet overgenomen?

Antwoord

TSN heeft onderzoek¹⁶ uitgevoerd naar de sterfte onder ex-werknemers. Uit dit onderzoek blijkt dat er geen sprake is van oversterfte onder ex-werknemers. TSN blijft de gezondheid van ex-werknemers volgen en blijft maatregelen nemen om de belangen van werknemers te beschermen. Dit betreft het uitvoeren van wettelijke verplichtingen zoals risico-inventarisaties en evaluaties en de daarbij horende actieplannen inclusief het nemen van passende maatregelen om de gezondheidsbelangen van werknemers te beschermen. De afspraak om de gezondheid van werknemers te blijven monitoren is opgenomen in artikel 10.1, onder g, van de JLoI. Dit artikel voorziet ook in opvolging van het advies¹⁷ van de AMVI en de Expertgroep om een onafhankelijke en vooruitziende gezondheidsmonitoring voor huidige en vroegere werknemers op te zetten.

42

Kunt u meer vertellen over het proces van Tata Steel over de update voor REACH-classificatie van staalslak en wat Tata Steel precies hoopt te bereiken en wanneer hier een beslissing over gemaakt wordt?

Antwoord

Naar aanleiding van het bericht van het RIVM dat staalslakken gevaareigenschappen hebben, heeft de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) hiervoor aan Tata Steel een voornemen last onder dwangsom (vLOD) gestuurd. Tata Steel had tot 21 oktober 2025 de tijd om hierop haar zienswijze te geven. Afhankelijk van de inhoud en evaluatie van deze zienswijze besluit het ILT of er een last onder dwangsom wordt opgelegd. Voor de volledigheid, gevarenindelingen worden gereguleerd door de Europese verordening inzake indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels (CLP).

Wij hebben navraag gedaan bij Tata Steel over de stand van zaken van deze evaluatie/update. Tata Steel heeft aangegeven dat het bestaande dossier wordt geëvalueerd en aangevuld. Er worden aanvullende onderzoeken uitgevoerd ten aanzien van oogletsel en luchtwegirritatie. Uit de resultaten van deze aanvullende onderzoeken moet blijken of en welke aanpassingen moeten plaatsvinden in de CLP-gevarenindeling.

43

Klopt het dat de afspraak ontbonden kan worden als Tata extra kosten moet maken voor het verwerken van staalslakken, bijvoorbeeld als het schoonmaken voordat deze gedumpt worden verplicht wordt gesteld?

Antwoord

Dit klopt niet. In de JLoI zijn geen ontbindende voorwaarden opgenomen, maar opzeggronden. Voor deze situatie zou Tata Steel geen beroep kunnen doen op de opzeggronden in artikel 15. De specifieke opzeggrond rondom staalslak staat in artikel 15, vierde lid, onderdeel c: *Het nationale beleid of de nationale beleidsmaatregelen met betrekking tot staalslakken veranderen op een zodanige wijze dat dit een aanzienlijk negatief effect heeft op de activiteiten, projecten, bedrijfsvoering of financiële positie van TSN*. De opzeggrond over staalslakken heeft dus alleen betrekking op wijzigingen in nationaal beleid rondom staalslakken die de business case van TSN aanzienlijk negatief beïnvloeden. Het voorbeeld dat u noemt zou geen opzeggrond zijn omdat het nu al niet is toegestaan om staalslakken te dumpen. Er is dus geen sprake van verandering van nationaal beleid.

44

De ontbindende voorwaarden over de staalslakken in de JLoI gaan volgens de staatssecretaris over 'de classificatie van het product' en niet over de 'toepassing' van staalslakken, maar in de tekst van JLoI wordt dat onderscheid niet gemaakt, dus waar in de tekst van JLoI staat precies dit onderscheid beschreven?

Antwoord

Zoals ook in antwoord op vraag 43 is toegelicht zijn er in de JLoI geen ontbindende voorwaarden opgenomen. In de opzeggrond met betrekking tot staalslakken wordt geen onderscheid gemaakt tussen nationale maatregelen over de toepassing versus de classificatie van staalslakken. Op dit moment wordt, zoals ook aan de Kamer is aangekondigd, het beleid over de toepassing van staalslakken in Nederland herzien en is er een tijdelijk verbod op bepaalde toepassingen van LD en ELO-staalslak.⁴ Voor de classificatie van materialen als bijproduct (waaronder ook staalslakken) bestaat momenteel al een wettelijk kader op basis van Europese wetgeving (zie ook vraag 30). Tenslotte wordt op basis van de Europese CLP-verordening de gevaarindeling van producten bepaald (zie ook vraag 42). Een wijziging van CLP valt buiten de opzeggronden in de JLoI omdat die alleen betrekking hebben op nationaal beleid.

45

Waarom wilde Tata Steel deze ontbindende voorwaarde per se in de JLoI en waarom bent u ermee akkoord gegaan?

Antwoord

De maatwerkafspraken vragen om een grote investering van het bedrijf en het moederbedrijf, naast een subsidiebijdrage van de staat. Het bedrijf is in haar businesscase voor deze investering uitgegaan van de bestaande wetgeving en beleid met betrekking tot staalslakken. Indien er wijzigingen in het nationale beleid komen die

⁴ Kamerstuk II 30015, nr. 137.

aanzienlijk negatieve invloed hebben op, kort gezegd, de businesscase van TSN, is het bedrijf mogelijk niet meer in staat om de benodigde investering voor de maatwerkafpraak te doen. In dat geval zijn de verplichtingen uit de JLoI om zich in te spannen om tot een maatwerkafpraak te komen niet meer haalbaar voor het bedrijf. Deze opzeggrond doet overigens geen enkele afbreuk aan de verplichting van het bedrijf om op verantwoorde wijze om te gaan met staalslakken, in overeenstemming met de huidige, toepasselijke regels en wetgeving. Ook laat dit de mogelijkheden om het nationale beleid aan te scherpen onverlet.

46

Geldt zo'n ontbindende voorwaarde op het moment dat Nederland staalslakken gaat aanmerken als een afvalproduct? Of als we export en import van staalslakken op een bepaalde manier zouden willen beperken?

Antwoord

Het is niet mogelijk om staalslakken generiek wel of niet als afvalstof aan te merken. De afvalstatus (of de status als bijproduct of einde-afvalstof) wordt bepaald door hetgeen in de EU Kaderrichtlijn afvalstoffen en de Wet milieubeheer hierover is geregeld en moet per geval worden beoordeeld. Ten aanzien van de export en import is van belang hetgeen hierover is geregeld in de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA) en is Europeesrechtelijk bepaald.

De opzeggrond in de JLoI ziet alleen op wijzigingen van nationaal beleid met een aanzienlijk negatief effect, en geldt dus niet voor wijzigingen in bovengenoemde Europese regelgeving.

Deze opzeggrond staat niet in de weg bij het maken of aanpassen van nationaal beleid rondom staalslakken. Op het moment dat beleidskeuzes een significante invloed hebben op de activiteiten, projecten, operatie of financiële positie van het bedrijf, dan heeft het bedrijf de mogelijkheid – niet de verplichting – om de JLoI op te zeggen.

47

De staatssecretaris zei in het laatste debat over de leefomgeving: "Tata heeft een opzeggrond die het bedrijf kan invoeren op het moment dat het nationaal beleid ten aanzien van het product dusdanig verandert dat de businesscase significant negatief wordt beïnvloed." Kunt u drie voorbeelden noemen – anders dan het voorbeeld in het commissiedebat – waarin zo'n opzeggrond zou gelden?

Antwoord

De opzeggrond geldt volgens de JLoI wanneer het nationale beleid of de nationale beleidslijnen met betrekking tot staalslakken zodanig veranderen dat dit een significante negatieve invloed heeft op de activiteiten, projecten, operatie of financiële positie van

het bedrijf. Deze opzeggrond is opzettelijk niet verder ingekaderd omdat de toekomstige ontwikkelingen op dit terrein niet te voorzien zijn. Het noemen van voorbeelden is daarom onverstandig en zal de onderhandelingspositie van de staat kunnen schaden.

48

Kunt u per ontbindende voorwaarde waar Tata Steel zich op kan beroepen precies uitleggen wat ermee wordt bedoeld en bij elke voorwaarde twee voorbeelden noemen?

Antwoord

De JLoI bevat een aantal opzeggronden. Hieronder zijn deze opzeggronden geparafraseerd vanuit de Engelse taal waar Tata Steel zich op kan beroepen opgenomen. Voor de volledigheid, de Engelse ondertekende versie van de JLoI is uiteindelijk leidend. Alle partijen kunnen zich beroepen op de volgende opzeggronden (Artikel 15.2):

- a. Partijen niet uiterlijk 30 september 2026 of een latere, door Partijen overeengekomen datum, overeenstemming hebben bereikt over de definitieve maatwerkafsprak;
- b. een van de andere Partijen failliet gaat of surséance van betaling aanvraagt, wordt ontbonden, onder curatele of bewind wordt gesteld, een schikking treft met haar schuldeisers of haar onderneming uitoefent onder toezicht van een curator, bewindvoerder of beheerder ten behoeve van haar schuldeisers; of
- c. De EC de voorgestelde staatssteun niet goedkeurt.

Op basis van artikel 16 mag iedere partij ook de JLoI opzeggen indien het (volgende) parlement de maatwerkafpraak controversieel verklaart en/of een volgend kabinet het maatwerkbeleid besluit niet voort te zetten.

Voor het bedrijf geldt dat de JLoI voortijdig opgezegd mag worden (Artikel 15.4) wanneer:

- d. Het overheidsbeleid met betrekking tot de Nederlandse CO₂-heffing leidt, of naar verwachting zal leiden, tot aanzienlijke kosten voor TSN;
- e. De kosten als gevolg van het overheidsbeleid met betrekking tot de netwerktarieven aanzienlijk stijgen ten opzichte van de huidige niveaus, geïndexeerd voor inflatie;
- f. Het overheidsbeleid met betrekking tot staalslakken zodanig wijzigt dat dit de activiteiten, Projecten, bedrijfsvoering of financiële positie van TSN aanzienlijk negatief beïnvloedt. Dit laat de verplichting onverlet van TSN om slakken op een verantwoorde manier te behandelen in overeenstemming met de huidige toepasselijke wet- en regelgeving.

Zoals ook bij de beantwoording van vraag 47 is aangegeven is het onverstandig om voorbeelden te geven bij de opzeggronden en het de onderhandelingspositie van de staat zou kunnen schaden.

49

Waar moet het aardgas dat één van de twee kolencentrales moet vervangen vandaan komen? Verhogen wij daarmee onze afhankelijkheid van de Verenigde Staten? Zo niet, van welke regimes stijgt dan de afhankelijkheid?

Antwoord

Tata Steel is zelf verantwoordelijk voor de inkoop op de groothandelsmarkt van aardgas dat zij nodig heeft. Op de groothandelsmarkt wordt gas verhandeld dat afkomstig is van verschillende bronnen: gas dat in Nederland is geproduceerd, gas dat is geïmporteerd via pijpleidingen (uit Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk of België) of gas dat is geïmporteerd in de vorm van LNG, bijvoorbeeld uit de Verenigde Staten. Het valt dus niet op voorhand te zeggen dat Tata Steel gas zal verkrijgen uit het buitenland en ook niet uit welk specifiek land. Door de afbouw van de Nederlandse aardgasproductie ligt het echter wel voor de hand dat een deel van het aardgas geïmporteerd dient te worden. Het kabinet heeft uiteraard aandacht voor de strategische autonomie en de leveringszekerheid van aardgas, onder meer door een zo divers mogelijke import mogelijk te maken.

50

Klopt het dat CO₂-emissie in werkelijkheid de afgelopen 5 jaar gemiddelde 10,7 miljoen ton CO₂ (niet 12,6 wat het theoretisch maximum is) en dat de eerste 1,9 ton reductie dus geen extra inspanningen vragen van Tata Steel?

Antwoord

Aan TSN is gevraagd om te reflecteren op de werkelijke, gemiddelde uitstoot van CO₂. TSN geeft in reactie aan dat de CO₂-emissies van TSN in de afgelopen 10 jaar tussen de 8,4 en 12,7 Mton waren. Het klopt dus niet dat een emissie van 12,6 Mton per jaar een theoretisch maximum betreft. De eerste afspraken tussen bedrijf en overheid, vastgelegd in de *Expression of Principles*, zijn in 2021 gemaakt. Hierbij was sprake van een baseline van 12,6 Mton. De gemiddelde uitstoot in de periode 2015-2019 was 12,3 Mton per jaar met een piek van 12,7 Mton. TSN rapporteert deze emissies jaarlijks en deze worden door de Nederlandse Emissieautoriteit (NEA) geverifieerd binnen het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS). Sinds enkele jaren is de emissie lager door een lagere staalproductie. Redenen hiervoor zijn incidentele gebeurtenissen (Covid) en de renovatie van Hoogoven 6 in 2023-2024.

In de JLoI wordt de uitstoot bij maximale productiecapaciteit in de nieuwe situatie vergeleken met de uitstoot van maximale productie in de huidige situatie. Op basis van deze maximale productiecapaciteit is ook de maximale restemissie bepaald waarop gemonitord zal worden. Daar komt bij dat TSN het project volledig moet uitvoeren voor de subsidie definitief wordt vastgesteld. Dit betekent dat de DRP-EAF moet zijn gebouwd en operationeel moet zijn. Het klopt dus niet dat TSN zonder extra inspanningen kan voldoen aan de voorwaarden.

51

Klopt het dat de beschikbaarheid van biomethaan zeer onzeker is? Zo niet, waar baseert u zich dan precies op?

Antwoord

De Europese en wereldwijde biomethaan markt is volop in ontwikkeling. De Nederlandse overheid draagt actief bij aan deze ontwikkeling met beleid gericht op het stimuleren van de biomethaan markt, zowel aan de afname kant middels de bijmengverplichting voor ETS2 sectoren als aan de productie kant met de SDE++ en de DEI+. Ook grote industriële afnemers, zoals TSN, dragen bij aan de opschaling van de markt doordat zij lange-termijn afnamezekerheid kunnen bieden aan biomethaanproducenten. Ook de AMVI, samen met de Expertgroep, stelt in haar advies dat de vraag vanuit TSN de ontwikkeling van groene markten, zoals voor biomethaan, een impuls kan geven. Externe adviseur Common Futures schat het potentieel voor biomethaan productie in de EU op 100 bcm, ruim voldoende om aan de vraag van TSN te voldoen¹⁸. Het rapport van Common Futures is meegestuurd bij verzending van de JLoI¹⁹.

52

Waarom doet de overheid de toezegging dat (de onrendabele top van) biomethaan en waterstof wordt gedekt? In hoeverre bent u hiermee kwetsbaar voor juridische procedures als er in de toekomst geen subsidie wordt gegeven?

Antwoord

De overheid wil het gebruik van groene waterstof en biomethaan door TSN stimuleren door middel van een lening die onder voorwaarden omgezet kan worden in een subsidie. Deze lening bedraagt maximaal 200 miljoen euro en dient door TSN te worden gebruikt voor het aankopen van groene waterstof en/of biomethaan. Het is niet gegeven dat hiermee de volledige onrendabele top kan worden afgedekt. Indien TSN hiermee succesvol biomethaan en/of groene waterstof aankoopt ter vervanging van aardgas in de DRP, wordt de terugbetalingsverplichting van de lening kwijtgescholden en wordt het een subsidie. In het geval dat TSN geen groene waterstof of biomethaan aankoopt dient de lening te worden terugbetaald met rente en in bepaalde gevallen met een boete voor het niet nakomen van de verplichting.

53

Waarom is er geen vereiste opgenomen voor sanering van de bodem (tenzij productie stopt), terwijl bekend is dat de bodem zeer ernstig vervuild is? Bent u bereid dit alsnog te doen?

Antwoord

In de JLoI is geen vereiste opgenomen voor sanering van de bodem gedurende de operatie van het bedrijf omdat er voor bodemverontreiniging en –sanering al bestaande wet- en regelgeving is. Zo beoordeelt het bevoegd gezag bij bouw aanvragen ook de bodemconsequenties ervan. Indien nodig zal de bodem binnen het kader van een bouwproject gesaneerd moeten worden. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als er humane- en/of ecologische risico's zijn bij het bodemgebruik of als de verontreiniging is ontstaan na 1987.

Sinds de invoering van de Omgevingswet moeten bevoegde gezagen bepaalde categorieën van bedrijven verplichten om financiële zekerheid te stellen voor hun aansprakelijkheden en verplichtingen rond milieuschade, ook als het de bodem betreft. Dit geldt onder andere voor Tata Steel. Het is aan de provincie om de implementatie van de financiële zekerheid vorm te geven. Meer informatie hierover staat in een recente brief van de Provincie²⁰.

54

Hoe bent u op 2 miljard subsidie uitgekomen vanuit het Rijk?

Antwoord

Het kabinet heeft de maximale subsidie begrensd tot € 2 miljard bij het vaststellen van het mandaat. Er is gezocht naar een ambitieus, doelmatig en haalbaar pakket van maatregelen. Het kabinet is van mening dat met dit bedrag zeer kosteneffectief een grote CO₂ -reductie kan plaatsvinden én dat de leefomgeving voor omwonenden fors zal verbeteren. De AMVI heeft, samen met de Expertgroep, dit in haar advies ook bevestigd.

55

Uit welke post wilt u de 2 miljard euro gaan betalen, aangezien er in het Klimaatfonds nu 640 miljoen gereserveerd is? Wat zal daarvoor gelaten moeten worden?

Antwoord

Binnen het Klimaatfonds is er in het voorjaar van 2024 € 934 miljoen gereserveerd voor de maatwerkafpraak met Tata Steel. Daarvan is € 500 miljoen afkomstig uit ombuigingen binnen het perceel Verduurzaming Industrie en Innovatie MKB en € 434 miljoen uit loon- en prijsbijstelling van het volledige Klimaatfonds. Het restant aan middelen is niet afkomstig uit het Klimaatfonds en staat op de aanvullende post bij het ministerie van Financiën.

56

Klopt het dat er in de JLoI geen besluit wordt genomen over de subsidiering van energiekosten? Kunt u garanderen dat er geen additionele subsidie komt om de netwerkkosten te dekken, gezien de verwachte stijging in netwerkkosten de komende jaren (zie bijv. vooruitzichten Aurora)?

Antwoord

Dat klopt. In de uiteindelijke maatwerkafpraak worden afspraken gemaakt over de totale subsidie aan Tata Steel en de onrendabele top van de projecten, waar de energiekosten ook onderdeel van uitmaken. Zoals de Kamer in de brief over de ondertekening van de JLoI is geïnformeerd, zijn er op dit moment geen middelen op de Rijksbegroting gereserveerd buiten het bedrag dat nu voor de maatwerkafpraak is gereserveerd. Op dit moment is er geen budgettaire ruimte om de maatwerksubsidie te verhogen of een additionele subsidie te verstrekken ter compensatie voor de nettarieven, als compensatie voor een hogere CO₂-heffing of voor het generiek verlagen van de nettarieven. Dit is nog steeds actueel.

57

Hoe gaat u de stimulans voor biomethaan en groene waterstof financieren en wat zijn de kosten en risico's voor de belastingbetaler concreet?

Antwoord

Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 52 is de staat voornemens om TSN een lening te verstrekken van maximaal 200 miljoen euro voor de aankoop van groene waterstof en/of biomethaan. De terugbetalingsverplichting van de lening wordt kwijtgescholden als aardgas door biomethaan en/of groene waterstof wordt vervangen en daarmee wordt het een subsidie. Indien slechts gedeeltelijk wordt overgestapt op groene waterstof en/of biomethaan wordt een proportioneel deel van de lening kwijtgescholden. In het geval TSN geen groene waterstof of biomethaan aankoopt dient de lening te worden terugbetaald met rente en mogelijk een boete.

58

Welke garanties geeft u voor de subsidiering van *carbon capture and storage (CCS)* vanuit de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie-subsidie (SDE++)? Komt dit bovenop de 2 miljard euro of is dit hier onderdeel van?

Antwoord

Het kabinet kan geen garanties geven voor de subsidiering van CCS. Het is aan het bedrijf om een volledig projectplan aan te dragen voor een subsidie vanuit de SDE++. RVO beoordeelt deze aanvragen. TSN ontvangt vanuit de maatwerkafpraak geen

individuele subsidie voor CCS. Eventuele subsidie vanuit de SDE++ zou daarmee aanvullend zijn op de steun die in de maatwerkafpraak wordt overeengekomen.

59

Klopt het dat er nog wordt gekeken naar andere nationale subsidies zoals Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI) om deze subsidie aan te vullen?

Antwoord

Op dit moment wordt voor de subsidie geen bijdrage vanuit de NIKI voorzien. TSN en/of TSL dienen zelf de benodigde financiering te regelen. In deze financiering kan worden voorzien door een lening aan te gaan of door alsnog een aanvraag voor een algemene subsidieregeling in te dienen, bijvoorbeeld de NIKI. Wel kan het bedrijf een aanvraag indienen voor een subsidie vanuit de SDE++. Zoals ook aangegeven in de beantwoording van vraag 58 is het niet volledig uit te sluiten dat TSN gebruikmaakt van andere generieke subsidies.

60

Klopt het dat er niet uitgesloten is dat er naast die 2 miljard nog extra geld vanuit de overheid in Tata Steel wordt gestoken? Zo ja, kunt u dit toelichten en vertellen over hoeveel geld het mogelijk gaat en waar dat dan naartoe zou gaan?

Antwoord

In de JLoI staat beschreven dat de overheid voornemens is om tot maximaal 2 miljard aan maatwerksteun te geven voor de beschreven projecten van fase 1. Er komt bovenop deze 2 miljard dus geen extra maatwerksubsidie voor fase 1. Ook staat in de JLoI duidelijk dat de overheid voor de tweede fase van de verduurzaming geen maatwerksteun voorziet. Echter is het niet volledig uit te sluiten dat TSN in de toekomst gebruik kan maken van de op dat moment bestaande generieke subsidie-instrumenten.

61

Wat verstaat u onder 'reasonable, suitable and explainable' salarissen en bonussen voor de top van Tata Steel Nederland tijdens het proces van de maatwerkafspraken en wanneer de belastingbetaler 2 miljard in Tata Steel stopt? Hoe groot zijn die bonussen dan concreet (maximaal)?

Antwoord

In de JLoI is in artikel 10.1 vastgelegd dat TSN vanaf de looptijd van de maatwerkafpraak tot en met 5 jaar na oplevering van de projecten een aantal maatregelen neemt op gebied van goed werkgeverschap.

De uitwerking van dit artikel komt in de maatwerkafpraak en is onderdeel van de verdere onderhandelingen.

62

Bent u zich bewust van het feit dat de vergoeding per lid van de Board of Management bij Tata Steel Nederland de afgelopen 10 jaar 2,5x zo snel zijn gestegen als het gemiddelde salaris per werknemer (uit Tata Steel Nederland jaarverslagen)? Zo niet, wat vindt u hiervan? Valt dit nog binnen uw definitie van "reasonable, suitable and explainable".

Antwoord

Zie ook beantwoording van vraag 61. De uitwerking van artikel 10.1 van de JLoI komt in de maatwerkafpraak en is onderdeel van de verdere onderhandelingen. Wij hebben deze vraag ook voorgelegd aan TSN met het verzoek voor een reflectie. Het bedrijf geeft aan dat de totale beloning van de Board of Management bestaat uit een vast basissalaris (40%) en een variabele beloning (60%). De afgelopen twee jaar is het vaste basissalaris van de leden van de Board of Management niet verhoogd. De uitbetaling van de variabele beloning is afhankelijk van het behalen van vastgestelde financiële, operationele, veiligheids- en duurzaamheidsdoelstellingen. In de afgelopen twee jaar is geen variabele beloning uitgekeerd. De totale beloning fluctueert over de laatste vier boekjaren door gedeeltelijke overlap van nieuwe en vertrekkende bestuursleden. TSN heeft aangegeven vanaf 2026 een gedetailleerder overzicht van de beloningen van de Board of Management op te nemen in het jaarverslag. Dit is een goede ontwikkeling, omdat dit meer transparantie biedt.

63

Wat gebeurt er met het al toegekende geld aan Tata Steel Nederland als Tata Steel Nederland tijdens het proces failliet gaat?

Antwoord

TSN ontvangt geen subsidie tot de maatwerkafpraak overeengekomen is en een subsidiebeschikking is verleend. TSN dient zich te houden aan de verplichtingen uit deze beschikking(en), waaronder het realiseren van de projecten binnen de afgesproken tijdsplanning. De subsidie zal door middel van behaalde mijlpalen in tranches worden bevoorschot. Pas als het project volledig is uitgevoerd, wordt de subsidie definitief vastgesteld.

Als TSN failliet gaat nadat de maatwerkafpraak is gesloten en (een deel van) de subsidie is verstrekt, zal de rijksoverheid zich als schuldeiser voegen in het faillissement om het toegekende subsidiebedrag terug te vorderen. Om de positie van de staat in een dergelijk geval te verbeteren, is in de JLoI opgenomen dat de staat zekerheden krijgt ((zie artikel 7.1.1. onder g). Bij een faillissement beheert, de door een rechtbank aangestelde curator, de afwikkeling van het faillissement en keert schulden uit zover dit mogelijk is.

Mocht TSN tijdens de looptijd van de JLoI failliet gaan, dan bestaat de mogelijkheid om de JLoI op te zeggen.

Voor de volledigheid, het relevante staatssteunkader verbiedt dat er steun wordt toegekend aan een bedrijf in financiële moeilijkheden.

64

Hoe wilt u het geld aan Tata Steel gaan uitlenen voor het gebruik van biomethaan en waterstof, en onder welke financiële voorwaarden?

Antwoord

Zie hiervoor ook de antwoorden op vraag 52 en 57. De lening zou op voorhand worden verstrekt zodat TSN de middelen op eigen risico kan gebruiken om te voorzien in de CAPEX financiering van de DRP-EAF. Indien er geen groene waterstof en/of biomethaan wordt aangekocht, moet TSN de lening terugbetalen inclusief rente en mogelijk een boete. Als de aankoop wel conform de voorwaarden geschiedt, wordt de lening omgezet in een subsidie. De voorwaarden van de lening worden verder uitgewerkt in de maatwerkafspraken.

65

Hoe is geconcludeerd dat Tata Steel Nederland genoeg kapitaal heeft om zelf bij te dragen gezien het feit dat Tata Steel Nederland de laatste jaren verlies draait en de balansreserves (op dit moment ongeveer 400 miljoen euro) zeer beperkt zijn?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 63. Vanwege de bedrijfsvertrouwelijkheid en lopende onderhandelingen kan op de huidige financiële situatie van TSN niet in het openbaar worden ingegaan.

66

Wat gebeurt er als er u constateert dat Tata Steel Nederland niet voldoende kapitaal heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen?

Antwoord

Als voorafgaand aan het sluiten van de maatwerkafspraken blijkt dat TSN zich onvoldoende heeft ingespannen om het benodigde kapitaal beschikbaar te hebben, wordt er geen maatwerkafspraken gesloten. In de maatwerkafspraken worden aanvullende afspraken gemaakt over de financiële zekerheden, controles daarop en de investering van Tata Steel.

Als na de ondertekening van de maatwerkafspraken blijkt dat TSN niet aan de verplichtingen kan voldoen, zoals het uitvoeren van de projecten, dan komt TSN haar

contractuele verplichtingen niet na en ontvangt TSN geen subsidie (meer) en moeten eventueel verstrekte voorschotten op de subsidie worden terugbetaald.

67

Wat gebeurt er als Tata Steel India besluit om toch niet te investeren, gegeven hun eigen website: *"There are a lot of issues to resolve and work to be done before us. This includes work we have to do internally, including the completion of the engineering preparedness for this very complex transition & addressing statutory and regulatory aspects related to the coke and gas plants. It also involves external issues including satisfactory resolution of critical policy matters impacting the investment case, obtaining permits for the projects, and agreeing on detailed terms in the binding agreement, before we can consider proceeding towards the investment decision."*?

Antwoord

TSL heeft de JLoI ondertekend en zich dus gecommitteerd aan de inspanningsverplichtingen om te komen tot maatwerkafspraken met resultaatsverplichtingen. Dit ziet onder andere op de financiering van het project, zie hiervoor artikel 7 van de JLoI. Zonder investering van Tata Steel kan het project niet doorgaan.

TSL heeft afgelopen zomer in een persbericht aangegeven gecommitteerd te zijn en heeft einde september 2025 ook de JLoI ondertekend. Mocht TSL toch besluiten om niet te investeren in het Groen Staal Plan, is de verwachting dat de maatwerkafpraak niet doorgaat en TSN geen subsidie ontvangt. Dit is ook het geval als TSL de afgesproken inspanningsverplichtingen in de JLoI nakomt maar deze inspanning niet leidt tot gewenste resultaten. In algemene zin, is het uiteindelijk voor een subsidie nodig dat een partij zich ook wil inzetten om de doelen te behalen waarvoor de subsidie verstrekt wordt. Als dit niet het geval is, kan een aanvrager van een subsidie altijd de aanvraag intrekken.

68

Is er in lijn met het advies van de Commissie mer een onafhankelijke en transparante nulmeting uitgevoerd bij Tata Steel of wordt die nog uitgevoerd als voorwaarde voor eventuele maatwerkafspraken? Zo niet, hoe kunnen dan afspraken met Tata Steel worden gemaakt op kosten van de belastingbetaler, waaronder de omwonenden?

Antwoord

Het is ons niet duidelijk op welk advies van de Commissie mer u doelt in uw vraag. In het advies van de Commissie over de inhoud van het MER van Tata Steel doet de Commissie geen aanbeveling over onafhankelijke en transparante nulmeting²¹. Mogelijk doelt u met op "een onafhankelijke en transparante nulmeting bij Tata Steel" op dit advies van de Commissie: *"Huidige (milieu)situatie en autonome ontwikkeling (twee referentiesituaties): breng de huidige milieusituatie in beeld. Beschrijf daarna de milieusituatie inclusief de*

autonome ontwikkelingen. Dit is nodig zodat duidelijk is wat de milieueffecten zijn in de huidige situatie (het meest recente representatieve jaar voor indiening van het MER), en wat de milieueffecten zijn na de autonome ontwikkelingen, zoals het programma Roadmap Plus en andere ontwikkelingen waarover al is besloten. Doe dit kwantitatief, op basis van geverifieerde data ten aanzien van emissies, immissies en deposities".

Afdeling 16.4 van de Omgevingswet regelt voor welke projecten een MER verplicht is. Uit artikel 16.43 volgt dat het aan de initiatiefnemer (in dit geval Tata Steel) is om het MER op te stellen. Elk MER dient, volgens artikel 11.16, lid 1, sub c, van het Omgevingsbesluit, een beschrijving te bevatten van "de relevante aspecten van de bestaande staat of kwaliteit van het milieu". Dit wordt de 'referentiesituatie' of de 'nul situatie' genoemd. Een referentiesituatie staat dus ook beschreven in het MER HeraCless/Groen Staal. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 19 ligt het MER op dit moment ter beoordeling bij het bevoegd gezag en de Commissie mer. In Annex 3 van de JLoI wordt beknopt beschreven waar de referentiesituatie op gebaseerd is.

69

Kunt een actueel overzicht geven van emissies, immissies en deposities bij Tata Steel, conform het advies van de Commissie mer?

Antwoord

Het advies van de Commissie mer heeft betrekking op de initiatiefnemer van dit project, dus Tata Steel. Er bestaat aan de zijde van de overheid geen integraal overzicht van deze drie aspecten (emissie, immissie en depositie). Deze zijn namelijk belegd bij verschillende instanties. Bedrijven rapporteren over hun jaarlijkse uitstoot (emissie) in het e-MJV. Het e-MJV van Tata Steel is publiekelijk²² toegankelijk via de website van de OD NZKG en de emissieregistratie²³. Het RIVM heeft sinds 2020 meerdere depositiemetingen uitgevoerd in de IJmond. De resultaten van deze depositiemetingen zijn in te zien via de website van het RIVM²⁴. In de IJmond staat daarnaast een vast luchtmeetnet waarmee de immissie in het gebied wordt gemeten. De rapporten over immissies zijn toegankelijk via de website²⁵ van de Provincie Noord-Holland.

70

De Kamer heeft met de motie Teunissen c.s. (Kamerstuk 28 089, nr. 302) al als voorwaarde uitgesproken dat er zo snel mogelijk gezorgd moest worden voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel, inclusief het voor handhaving benodigde cameratoezicht en dat deze data zo veel mogelijk openbaar beschikbaar gemaakt moesten worden; waarom is dit niet in de JLoI geregeld en wanneer gaat u dit alsnog regelen?

Antwoord

Zoals ook in de begeleidende Kamerbrief is beschreven, is de maatwerkafspraken een van de stappen die moeten worden gezet richting een groenere en schonere productie van staal in de IJmond. Naast het maatwerktraject lopen er ook nog andere trajecten die hieraan bijdragen, waaronder de Actieagenda Industrie en Omwonenden. In de Kamerbrief van september 2024²⁶ is de Kamer geïnformeerd dat er een onderzoek wordt uitgevoerd om in kaart te brengen wat nodig is om onafhankelijke emissiemetingen de standaard te maken binnen het VTH-stelsel, welke verbeteringen er mogelijk zijn ten aanzien van het meten en controleren van schadelijke emissies bij bedrijven die de gezondheid van omwonenden nadelig kunnen beïnvloeden en wat hiervan de voor- en nadelen zijn. Dit betreft zowel metingen bij de bedrijven zelf als specifieke metingen in de omgeving van bedrijven. Ook wordt gevraagd te onderzoeken welke verbeteringen er mogelijk zijn ten aanzien van de transparantie van de meetdata.

De geldende wetgeving legt de verantwoordelijkheid voor het (laten) uitvoeren van geaccrediteerde metingen bij bedrijven zelf. Daarmee is op voorhand al duidelijk dat het aanpassen van de systematiek – zowel landelijk als specifiek voor Tata Steel – een groot aantal technische, financiële, juridische en operationele uitdagingen kent. Daarom wil het kabinet eerst bovengenoemde onderzoeksuitkomsten afwachten voor verdere stappen worden gezet in de uitvoering van deze motie. De onderzoeken van de actieagenda worden momenteel afgerond en de Kamer wordt hier eind dit jaar over geïnformeerd.

71

Deelt u de mening dat er zonder een breed, voor burgers transparant en onafhankelijk monitoringsysteem geen deal kan komen omdat het de basis vormt om te kunnen controleren of de doelen gehaald worden, aangezien in de JLoI wordt gesproken over de wens om tot een overeenkomst over een monitoringsysteem te komen?

Antwoord

Zoals ook in de JLoI is opgenomen, is het van belang dat er een monitoringssysteem wordt afgesproken als onderdeel van de maatwerkafspraken. Dit monitoringssysteem zal zoals genoemd in artikel 11.5 en 11.12 van de JLoI nog nader besproken en overeengekomen worden voor het sluiten van een maatwerkafspraken.

Wel zijn in de JLoI bepaalde punten in relatie tot monitoring al overeengekomen. Zo is in artikel 12.2 opgenomen dat het bedrijf regelmatig, maar minstens eenmaal per jaar, openbaar verslag zal uitbrengen over de voortgang van het behalen van de afgesproken doelen. Ook is afgesproken dat het bedrijf voor zowel geur als geluid een monitoringsysteem zal opzetten waarvan de data openbaar gemaakt zullen worden (artikel 3.2b, c).

72

Waarom wordt er pas vanaf 2027 monitoring voor geur en geluid voorzien en kan dit versneld worden?

Antwoord

In artikel 3.2 van de JLoI wordt gesproken over het uitbreiden en versterken van zowel het geur- als geluidsmonitoringsysteem van het bedrijf. Het is dus niet zo dat er momenteel voor geur en geluid geen monitoring is. Geur wordt al enkele jaren gemonitord door zowel Tata Steel als de Provincie Noord-Holland en de OD NZKG met hun netwerken van elektronische neuzen. Sinds 2007 monitort Tata Steel geluid continu met een geaccrediteerd geluidmeetsysteem. Een geluidbeheerssysteem is destijds door de Provincie Noord-Holland als eis opgenomen in de vergunning. De OD NZKG voert ter controle eigen geluidmetingen uit om de grenswaarden uit de vergunning te controleren.

De uitbreiding en versterking van zowel het geur- als geluidsmonitoringsysteem is beoogd voor 2027. De inzet is om uiterlijk eind september 2026 tot een maatwerkafpraak te komen. Er resteert dan slechts 1 kwartaal voordat het jaar 2027 begint, daarom is de deadline van 2027 overeengekomen in de JLoI.

73

Wanneer wordt de monitoring op de schadelijke stoffen die worden uitgestoten voorzien?

Antwoord

Monitoring op schadelijke stoffen is voor grote industriële bedrijven waaronder Tata Steel al verplicht op grond van wet- en regelgeving, waaronder het Besluit Activiteiten Leefomgeving²⁷. Dit vindt dus al plaats. De uitstootcijfers van het bedrijf zijn beschikbaar via het openbaar milieujaarverslag (e-MJV) van het bedrijf. Deze gegevens worden gecontroleerd door de OD NZKG. Tata Steel publiceert zelf het verslag; ook via emissieregistratie.nl worden de gegevens toegankelijk gemaakt.

74

Klopt het dat het ontbreekt aan een controle- en boetesysteem in relatie tot de emissiereductiedoelen?

Antwoord

De JLoI is nog geen definitieve maatwerkovereenkomst. Er zijn nog een aantal onderwerpen die verdere uitwerking behoeven richting het sluiten van een maatwerkafpraak. In artikel 11 van de JLoI zijn verschillende onderwerpen benoemd die nog niet of nauwelijks in de JLoI zijn opgenomen maar die wel onderdeel zullen zijn van de maatwerkafpraak. In relatie tot de vraag zijn specifiek relevant artikel 11.5 (controlesysteem inclusief effectief strafsysteem) en artikel 11.7 (uitbetalingsregeling in

relatie tot te behalen mijlpalen). Het controle en boetesysteem zal dus nog nader uitgewerkt worden in een definitieve maatwerkovereenkomst.

75

Klopt het dat het alleen door kan gaan als aan veel aannames wordt voldaan zoals de nationale CO₂ geeft geen kosten voor Tata Steel, verwerking van staalslakken blijven goedkoop voor het bedrijf, de markt voor groen staal wordt lucratief genoeg voor Tata Steel om te concurreren, nettarieven en overige energiekosten worden gesubsidieerd en de Kookgasfabriek 2 hoeft niet eerder dicht door alle overtredingen?

Antwoord

De JLoI bevat enkele opzeggronden, zowel voor het bedrijf als voor de staat. Het is uiteindelijk aan de ondertekenende partijen om een afweging te maken of er een maatwerkafpraak kan worden gesloten. De opzeggronden geven louter de mogelijkheid om de JLoI tussentijds op te kunnen zeggen.

76

Hoe garandeert u dat de provincie, nu zij als mede-contractspartij bestuurlijk gecommiteerd is aan het slagen van de lange termijntransitie in de JLoI, in de praktijk volledig onafhankelijk blijft bij het uitvoeren van haar wettelijke taak tot onmiddellijke handhaving – zelfs als strenge handhaving (zoals een stillegging) de afgesproken transitietermijnen en de gehele JLoI in gevaar brengt?

Antwoord

Zoals de vraag terecht aangeeft zijn de taken en verantwoordelijkheden van de provincie wettelijk vastgelegd. In artikel 13 van de JLoI is voor de volledigheid afgesproken dat het bevoegd gezag niet wordt beperkt in haar wettelijke taken. Daarmee is benadrukt dat de gemaakte afspraken de wettelijke taken en verantwoordelijkheden op gebied van toezicht en handhaving niet doorkruisen.

77

Kunt u deze vragen een voor een beantwoorden en in ieder geval vóór het plenaire debat over Tata Steel?

Antwoord

Ja.